

แนวทางการดำเนินงานเพื่อยกเลิกการร้องขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และ/หรือสำเนาทะเบียนบ้านจากประชาชน

การยกเลิกการร้องขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านจากประชาชนผู้ขอรับบริการจากรัฐเป็นการปฏิรูปวิธีคิดและกระบวนการทำงานครั้งสำคัญโดยมีหัวใจสำคัญคือ ภาครัฐยินดีรับภาระจัดทำหรือแสวงหาสำเนาเอกสารดังกล่าวแทนประชาชนผู้ขอรับบริการ โดยแนวทางที่ระบุในเอกสารฉบับนี้ครอบคลุมเฉพาะการที่ประชาชนไปใช้บริการด้วยตัวเอง ณ จุดบริการของหน่วยงานเท่านั้น ส่วนบริการรูปแบบอื่น เช่น การมอบอำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งทำธุรกรรมกับหน่วยงานของรัฐแทนบุคคลอื่นหรือคณะบุคคล การให้บริการทางไปรษณีย์ หรือการให้บริการดิจิทัล (Digital Service) จำเป็นต้องหารือเพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

การดำเนินการยกเลิกการร้องขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน ณ จุดบริการของหน่วยงาน มีประเด็นต้องพิจารณา ๒ มิติ คือ ๑. ด้านนโยบายและกฎหมาย และ ๒. ด้านเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ

๑. ด้านนโยบายและกฎหมาย

เบื้องต้น หน่วยงานของรัฐทุกแห่งที่มีหน้าที่และอำนาจในการให้บริการประชาชนควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการยกเลิกการร้องขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและ/หรือสำเนาทะเบียนบ้านจากประชาชน โดยอาจแบ่งการพิจารณาออกเป็น ๒ กรณี คือ

๑. ในกรณีที่ไม่มีกฎหมาย กฎ หรือระเบียบ กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้หน่วยงานต้องร้องขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และ/หรือ สำเนาทะเบียนบ้านจากประชาชนผู้ขอรับบริการ แต่การร้องขอเป็นเพียงธรรมเนียมปฏิบัติสืบต่อกันมา หรือมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น การยืนยันตัวตนของประชาชน การเก็บหลักฐานสำหรับยืนยันการทำธุรกรรมที่สามารถตรวจสอบได้ในอนาคต หรือการใช้ข้อมูลจากสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและ/หรือสำเนาทะเบียนบ้านเพื่อประกอบการให้บริการหรือพิจารณาอนุมัติอนุญาต

แนวทาง : ในกรณีนี้ หน่วยงานสามารถพิจารณายกเลิกการร้องขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และ/หรือสำเนาทะเบียนบ้านจากประชาชนได้ อย่างไรก็ตาม กรมการปกครองและสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ได้พัฒนาระบบเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของหน่วยงานทั้งการยืนยันตัวตนของประชาชน รวมทั้งการเก็บเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการให้บริการ การพิจารณาอนุมัติอนุญาตและการตรวจสอบในอนาคต โดยไม่จำเป็นต้องร้องขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และ/หรือสำเนาทะเบียนบ้านจากประชาชนอีกต่อไป

๒. ในกรณีที่มีกฎหมาย กฎ หรือระเบียบของหน่วยงานกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ประชาชนผู้ขอรับบริการจำเป็นต้องจัดเตรียมและยื่นสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และ/หรือ สำเนาทะเบียนบ้านต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตัวอย่างเช่น ข้อ ๗ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้ผู้สูงอายุที่ต้องการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต้องเตรียมบัตรประจำตัวประชาชนพร้อมสำเนา

และทะเบียนบ้านพร้อมสำเนา เพื่อประกอบการลงทะเบียน และยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้วยตนเองต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนา เป็นต้น

แนวทาง : ในกรณีนี้ หน่วยงานควรพิจารณาทบทวนหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ หรือระเบียบดังกล่าวโดยกำหนดให้หน่วยงานเป็นผู้รับภาระจัดทำหรือแสวงหาสำเนาเอกสารเหล่านั้นแทนประชาชนผู้ขอรับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับข้อ ๑๗ ของคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๑/๒๕๖๐ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่กฎหมาย กฎ หรือระเบียบใดกำหนดให้ผู้ขอรับอนุมัติ อนุญาต หรือใบอนุญาต หรือผู้ยื่นขอจดทะเบียนหรือจดทะเบียน หรือผู้แจ้ง ต้องใช้เอกสารที่ทางราชการออกให้แก่ผู้นั้นเพื่อประกอบการพิจารณาหรือดำเนินการ ให้เป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจอนุมัติ อนุญาต ออกใบอนุญาต รับจดทะเบียน รับจดทะเบียน หรือรับแจ้งนั้น ที่จะต้องดำเนินการให้หน่วยงานที่ออกเอกสารราชการเช่นว่านั้นส่งข้อมูลหรือสำเนาเอกสารดังกล่าวมาเพื่อประกอบการพิจารณาหรือดำเนินการ ในกรณีที่ผู้มีอำนาจดังกล่าวประสงค์ได้สำเนาเอกสารนั้นจากผู้ขอรับอนุมัติ อนุญาต หรือใบอนุญาต หรือผู้ยื่นขอจดทะเบียนหรือจดทะเบียน หรือผู้แจ้ง ให้ผู้มีอำนาจนั้นเป็นผู้จัดทำสำเนาเอกสารดังกล่าวเอง เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ห้ามมิให้เรียกเก็บค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการทำสำเนาดังกล่าวจากผู้ขอรับอนุมัติ อนุญาต หรือใบอนุญาต หรือผู้ยื่นขอจดทะเบียนหรือจดทะเบียน หรือผู้แจ้ง” ประกอบกับ “ข้อสั่งการที่สำคัญในการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนตามนโยบาย THAILAND 4.0 ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ เรื่อง การเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยมีโครงการ Government Data Exchange Center เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเอกสารทะเบียนดิจิทัลระหว่างหน่วยงานภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและภาคเอกชนเมื่อใช้บริการของรัฐ ซึ่งมีโครงการลดสำเนาเอกสารเป็นโครงการนำร่องโดยในระยะแรกเริ่มจากการยกเลิกสำเนาบัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านภายในสิงหาคม ๒๕๖๑”

ในกรณีที่กฎหมาย กฎ หรือระเบียบของหน่วยงานมีขั้นตอนและกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมที่ยุ่งยากและสลับซับซ้อน เช่น เป็นกฎกระทรวงที่ต้องผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีก่อนประกาศใช้ หน่วยงานสามารถแจ้งรายละเอียดของกฎหมายดังกล่าวพร้อมทั้งแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมมายัง สพร. เพื่อรวบรวมนำเสนอต่อรัฐบาลเพื่อพิจารณาผลักดันต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างการผลักดันการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ หรือระเบียบ หน่วยงานควรพิจารณาดำเนินการตามข้อ ๑๗ ของคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๒๑/๒๕๖๐ ข้างต้นไปพลางก่อนเพื่อลดภาระของประชาชนผู้รับบริการ

๒. ด้านเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ

มิติสำคัญอีกมิติหนึ่ง คือ มิติด้านเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ หัวใจสำคัญของระบบดิจิทัลที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อทดแทนการร้องขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และ/หรือสำเนาทะเบียนบ้านจากประชาชน คือ การใช้ประโยชน์จากบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้หน่วยงานสามารถยืนยันตัวตน เข้าถึงและจัดเก็บข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการให้บริการประชาชนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมั่นคงปลอดภัย

หน่วยงานท่านสามารถตรวจสอบรายการเบื้องต้นเพื่อเข้าใช้งานระบบสารสนเทศที่กรมการปกครอง และ สพร. สนับสนุนระบบให้ โดยตรวจสอบจากตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ ๑ รายการตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อใช้งานระบบ Linkage Center และ GDX

รายการตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อใช้งานระบบ Linkage Center/GDX			รูปแบบการใช้งาน
หัวข้อ	มีบันทึกความร่วมมือกับกรมการปกครอง	มี Smart Card Reader	
๑	มี	มี	ใช้ได้ทั้งในรูปแบบ On Card และ Online
๒	ไม่มี	มี	ใช้ได้ในรูปแบบ On Card
๓	ไม่มี	ไม่มี	หน่วยงานต้องจัดหา Smart card Reader เนื่องจากเป็นอุปกรณ์พื้นฐานในการเข้าระบบ ทั้ง Linkage Center และ GDX

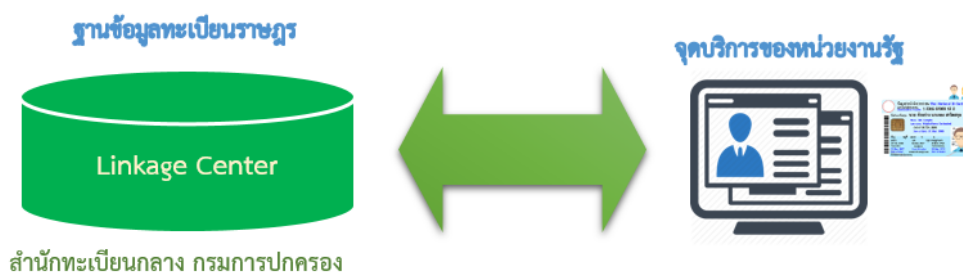
อุปกรณ์พื้นฐานที่จำเป็นของระบบสารสนเทศในการเรียกดูข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชนและข้อมูลทะเบียนบ้าน คือ เครื่องอ่านบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card Reader) ซึ่งหน่วยงานท่านสามารถขอรับการจัดสรรจากกรมการปกครอง หรือจัดหาด้วยตัวเองโดยต้องมีคุณสมบัติ (Features) ตามที่กรมการปกครองกำหนด

เมื่อท่านตรวจสอบตามตารางด้านบนแล้ว ท่านจะมีแนวทางในการพัฒนาระบบเพื่อใช้ประโยชน์จากบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์อย่างเต็มศักยภาพได้ ๒ แนวทาง คือ

๑. ปรับปรุงแก้ไขระบบสารสนเทศ หรือแอปพลิเคชันที่ให้บริการประชาชน
๒. ใช้ระบบสารสนเทศหรือแอปพลิเคชันเดิมของหน่วยงาน ควบคู่กับระบบ Government Data Exchange (GDx)

๒.๑ หน่วยงานปรับปรุงระบบสารสนเทศหรือแอปพลิเคชันที่ให้บริการประชาชน

หน่วยงานต้องปรับปรุงระบบสารสนเทศหรือแอปพลิเคชันที่ให้บริการประชาชนเพื่อเชื่อมต่อกับ Linkage Center ของกรมการปกครอง ในกรณีนี้ หน่วยงานจะสามารถดึงข้อมูลของประชาชนจาก Linkage Center เพื่อกรอกลงในแบบคำร้องดิจิทัล (Digital Form) ของหน่วยงานได้โดยอัตโนมัติ ประโยชน์ที่ได้รับคือ หน่วยงานจะได้ข้อมูลของประชาชนผู้มาขอรับบริการที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบันมากที่สุด

รูปแสดงการเชื่อมโยงข้อมูลแบบ Online

๒.๒ หน่วยงานใช้งานระบบสารสนเทศหรือแอปพลิเคชันเดิมของหน่วยงาน

กรณีที่หน่วยงานอยู่ระหว่างการปรับปรุงระบบสารสนเทศให้แล้วเสร็จตามข้อ ๒.๑ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ทันในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ นี้หน่วยงานสามารถใช้ระบบ Government Data Exchange (GDx) ที่สพร. เป็นผู้พัฒนา โดยหน่วยงานยังคงสามารถใช้ระบบสารสนเทศหรือแอปพลิเคชันเดิมได้ตามปกติ แต่จะใช้ระบบ GDx เพื่อให้สามารถหน่วยงานสามารถตรวจสอบข้อมูลจากชิป (Chip) บนบัตรประจำตัวประชาชนได้ ประโยชน์ที่ได้รับคือ หน่วยงานสามารถใช้ระบบดังกล่าวยกเลิกการร้องขอเอกสารสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และทะเบียนบ้านได้ทันที ในระหว่างที่หน่วยงานรอปรับปรุงระบบตามข้อ ๒.๑

อย่างไรก็ตาม หากหน่วยงานท่านติดขัดเรื่องระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สพร.มีบริการให้คำปรึกษาด้านวิชาการ ความรู้เชิงเทคนิค ระบบสารสนเทศที่จะสนับสนุนให้แก่หน่วยงานในการปรับปรุงระบบสารสนเทศหรือแอปพลิเคชันของหน่วยงานตามข้อ ๒.๑ และ ๒.๒ เพื่อช่วยให้หน่วยงานท่านขับเคลื่อนการยกเลิกการขอรับรองสำเนาเอกสารจากประชาชนได้อย่างประสบผลสำเร็จ

สรุปแนวทางการยกเลิกการร้องขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและทะเบียนบ้าน ณ จุดบริการหน่วยงานของรัฐ

